

بررسی شیوع اختلالات بیش‌فعالی و کمبود توجه در دانش‌آموزان دبستانی شهر زنجان، در سال تحصیلی ۸۴ - ۱۳۸۳

دکتر مینا شعبانی*، دکتر امیر یادگاری**

نویسنده‌ی مسئول: زنجان، دانشگاه علوم پزشکی زنجان minashabanil@yahoo.com

دریافت: ۸۴/۲/۲۹ پذیرش: ۸۴/۴/۱۳

زمینه و هدف: اختلال کمبود توجه و بیش‌فعالی شایع‌ترین و شناخته شده‌ترین اختلال روان‌پزشکی در بین کودکان و نوجوانان می‌باشد. نظر به اهمیت این اختلال در کودکان و عوارض ناشی از آن، مطالعه‌ی حاضر با هدف تعیین شیوع اختلال بیش‌فعالی و کمبود توجه در دانش‌آموزان ابتدایی شهر زنجان در سال تحصیلی ۸۴ - ۱۳۸۳ انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه‌ی مقطعی بر روی ۴۲۸ دانش‌آموز ابتدایی که به روش خوشه‌ای تصادفی انتخاب شده بودند، انجام گرفت. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌ی ۳۸ و ۴۸ سوالی کانرز مربوط به آموزگار و والدین استفاده شد. جهت تعیین اختلال بیش‌فعالی از آنالیز توام پرسش‌نامه‌های آموزگار و والدین استفاده شد و برای تعیین فراوانی اضطراب و اختلالات روان‌تنی از پرسش‌نامه‌ی والدین استفاده گردید. رابطه‌ی این مشکلات با برخی عوامل جمعیت‌شناختی با استفاده از آزمون کای دو مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: میزان فراوانی اختلال کمبود توجه و بیش‌فعالی، اختلال اضطرابی و اختلال روان‌تنی با استفاده از پرسش‌نامه‌ی ۴۸ سوالی به ترتیب ۹/۱، ۱۴/۹ و ۲/۸ درصد به دست آمد. اختلال بیش‌فعالی با استفاده از پرسش‌نامه‌ی ۴۸ سوالی، ۱۲/۲ درصد محاسبه شد و ۴/۹ درصد از نمونه‌ها از هر دو پرسش‌نامه، امتیاز معنی‌دار کسب کردند. نسبت شیوع بیش‌فعالی، اختلال اضطرابی و اختلال روان‌تنی در پسران نسبت به دختران بیشتر بود، که از لحاظ آماری معنی‌دار نبود. اختلال بیش‌فعالی به طور معنی‌داری با اختلال اضطرابی ($P = 0/001$)، وضعیت تحصیلی بد دانش‌آموز ($P = 0/001$)، و نیز سابقه‌ی اختلال روان‌پزشکی در برادر یا خواهر دانش‌آموز ($P = 0/004$) همراهی داشت. بقیه‌ی متغیرها (شغل پدر، تعداد اعضای خانواده، وضعیت مسکن، سابقه‌ی بیماری روان‌پزشکی پدر یا مادر و پایه‌ی تحصیلی) ارتباط معنی‌داری با اختلالات نداشتند.

نتیجه‌گیری: اختلال کمبود توجه و بیش‌فعالی دارای شیوع متوسط در جامعه‌ی مورد مطالعه است. علیرغم آن که پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی غربالگری بر پایه‌ی پرسش‌نامه بوده و تشخیص قطعی بر اساس مصاحبه‌ی روان‌پزشکی و بررسی دقیق‌تر علایم حاصل خواهد شد، اما نتایج حاصل، بیانگر اهمیت شناخت سریع و به موقع این اختلال و آگاه‌سازی والدین و اولیای مدرسه درباره این مشکلات می‌باشد.

واژگان کلیدی: اختلال کمبود توجه و بیش‌فعالی (ADHD)، تست کانرز آموزگار (CTRS-38)، تست کانرز والدین (CPRS-48)

مقدمه

کودکان و نوجوانان مدرسه‌ای می‌باشند (۱). این اختلال به صورت «الگوی پایدار کمبود توجه و یا رفتار بیش‌فعال و تکانه‌ای» تعریف می‌شود که از آن چه معمولاً در کودکان کم سن و با سطح رشد مشابه دیده می‌شود، شدیدتر باشد. برای

اختلال کمبود توجه و بیش‌فعالی (Attention Deficit Hyperactivity Disorder [ADHD]) شایع‌ترین و شناخته شده‌ترین مشکل روان‌پزشکی در بین

* متخصص روان‌پزشکی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی زنجان

** پزشک عمومی